

KÚRIA

Bfv.III.103/2015/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év június hó 2. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A rablás büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Pécsi Járásbíróság 23.B.809/2013/13. számú, illetőleg a Pécsi Törvényszék 2.Bf.37/2014/10. számú ítéletét hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az előterjesztő, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Pécsi Járásbíróság a 2013. november 4-én kelt 23.B.809/2013/13. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli rablás büntetében, melyekből egy eset kísérlet [Btk. megjelöléssel, valójában az 1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 321. § (1) bekezdés és (3) bekezdés a) pont]. Ezért a terheltet - mint erőszakos többszörös visszaesőt - halmazati büntetésül 17 évi fegyházbüntetésre, valamint 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte. A Pécsi Városi Bíróság 9.B.1370/2009/16. számú ítélete kapcsán

engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette és megállapította, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.

A terhelt és védőjének fellebbezése alapján eljárva a Pécsi Törvényszék a 2014. július 3-án kihirdetett 2.Bf.37/2014/10. számú ítéletével a cselekmények minősítése során alkalmazott jogszabály megnevezését az 1978. évi IV. törvényre javította ki, és a fegyházbüntetés mértékét 10 évre enyhítette. Egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint a terhelt 2013. május 16. napján 13 óra 45 perckor bement a P., K. utcában található K. É. nevű boltba, ahol a pulthoz lépve egy doboz M. cigarettát és egy üveg 2 dl-es vodkát kért az üzletben dolgozó E. I.-né sértettől.

E. I.-né sértett a terhelt által kért cigarettát a pultra helyezte, majd lehajolva elkezdte keresni a szeszesítalt. A terhelt ezalatt a pultra helyezett cigarettát elvette és azt a papírtáskájába helyezte, majd - kihasználva, hogy a sértett elfordult - a farzsebébe nyúlt, ahonnan elővett egy 8 cm pengehosszúságú, műanyag nyelű, összecsukható zsebkést nyitott állapotban, melyet a pult felett átnyúlva, azt jobb kézzel tartva E. I.-né sértett nyakához tett, miközben őt kétszer is felszólította a pénztárgépben található készpénz átadására. A terhelt támadó fellépésétől a sértett ijedtében elejtette a kezében tartott 2 dl-es vodkásüveget, mely a földre esett és összetört. E. I.-né sértett azonban ijedtsége ellenére nem tett eleget a terhelt felszólításának, hanem távozásra szólította fel a terhelte, egyidejűleg megpróbálta ellökni a terhelt kést tartó kezét. A dulakodás során a terhelt a kezében tartott késsel megvágta a sértett bal kezének hüvelykujját, melynek végpercén 1 cm x 2 cm-es vágott sérülést ejtett, melyet később három öltéssel kellett összevarrni, de gyógytartama 8 napon belüli volt.

A dulakodás közben lépett a boltba S. V. sértett. E. I.-né sértett figyelmeztette őt, hogy a terhelt megvágta és ki akarta rabolni a boltot, majd a pult mögött jobbra indult, hogy az ott elhelyezett papír törülőkendővel kezének vérzését csillapítsa.

Ekkor a terhelt a hátráló S. V. sértett ellen fordult, és - a kezében tartott késsel fenyegetve - megpróbálta elvenni a sértett kezében tartott pénztárcáját. Ennek érdekében szabadon lévő kezével erősen ráfogott a sértett pénztárcát tartó kezére, hogy azt onnan kiragadja.

Ekkor S. V. sértett kiáltozni kezdett, E. I.-né sértett pedig a segítségére sietett. S. V. sértett megpróbált az üzletből

kihátrálni, a terhelt azonban követni igyekezett. Időközben a kiabálás hatására belépett az üzletbe a közeli régiségbolt vezetője, V. B. Gy. is, aki megpróbálta a terheltet feltartóztatni, azonban a terhelt a késsel szűrő, kaszálo mozdulatokat végezve meghátrálásra kényszerítette.

Ezt követően a terhelt az üzletből eltávozott, azonban őt többen is üldözőbe vették, majd a rendőrség érkezéséig visszatartották.

A terhelt cselekményével a K. É. sértettnek 840 forint kárt okozott, mely a visszavétellel megtérült, nem térült meg azonban az eltört vodka 760 forintos értéke.

A terhelt szándéka eredetileg az üzlet kasszájában lévő kb. 30 ezer forint és a S. V. sértett tárcájában lévő 20 ezer forint megszerzésére irányult.

A bíróság ügydöntő határozata ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

Ennek indokai szerint a jogerős ítélet törvénysértően minősítette befejezett rablás büntetteként az üzlet sérelmére elkövetett bűncselekményét. Az egy doboz cigarettát ugyanis bármiféle erőszak vagy fenyegetés nélkül, vevőként kérte, és tette el - amikor az eladó hátrafordult - a pultról, így az legfeljebb lopásnak minősülhet. A rablás tehát e sértett sérelmére is kísérleti szakban maradt. Így a téves minősítésre, valamint arra figyelemmel, hogy nem kívánt senkit sem bántani, nem fenyegetőzött és E. I.-né sértett sérülését is véletlenül okozta, továbbá rossz egészségi állapota miatt - melyre nézve szakértő kirendelését is kérte - a büntetést eltúlzottan szigorúnak tartotta.

Erre figyelemmel a terhelt a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás folytatására való utasítását - ezen belül igazságügyi elmeorvos-szakértő kirendelését - indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség a BF.161/2015/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt nem tartotta alaposnak.

Elsődlegesen utalt arra, hogy a Be. 423. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó, az nem támadható. Ezért a terhelt hivatkozása a sérülés okozásának véletlen voltára a felülvizsgálat során nem vehető figyelembe, az igazságügyi elmeorvos-szakértő kirendelésére irányuló indítvány is legfeljebb perújítás alapját képezhetné.

Az ügyészi álláspont szerint nem alaposak a terhelt által az

élelmszerbolt sérelmére elkövetett rablási cselekmény befejezettségét illetően kifejtettek sem. A terhelt eleve rablási szándékkal ment be a boltba, és bár a cigaretta elvételére még valóban fenyegetés nélkül került sor, megtartása azonban már az általa alkalmazott élet és testi épség elleni közvetlen fenyegetés eredménye volt.

Ugyanakkor hozzátette: mindkét cselekmény egységesen rablás büntettének kísérletekénti minősülése sem eredményezte volna törvénysértő büntetés kiszabását, a kísérletre ugyanis a korábbi Btk. 17. § (1) bekezdése értelmében ugyancsak a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni.

Ezért a Legfőbb Ügyészség a megtámadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.

Az ügyészi átiratra a terhelt írásbeli észrevételeket tett. Ebben megismételte, hogy a boltba nem rablási szándékkal ment be, a cigarettának sem a megszerzése, sem a megtartása végett nem alkalmazott erőszakot. A bevétel megszerzése sikertelen volt, ez pedig rablás kísérlete, nem rablás. A sértettek szerint sem volt erőszakos és nem fenyegetett meg senkit. Mindezek tükrében indítványát fenntartotta, és annak megfelelő határozat meghozatalát kérte.

A Kúria a terhelt felülvizsgálati indítványát a Be. 424. § (1) bekezdése értelmében tanácsülésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, vagy a büntetőjog más szabályának megsértése miatt a terhelttel szemben törvénysértő büntetést szabtak ki, illetőleg a büntetés végrehajtását a Btk. 86. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel.

Az e törvényhelyen alapuló felülvizsgálat tehát lehetőséget biztosít a jogerős ítélet (téves minősítésben vagy más anyagi jogszabálysértésben megnyilvánuló) jogi hibájának, és a büntetés esetlegesen törvénysértő voltának az orvoslására is; azonban csak mindkét hiba együttes fennállása esetén, és egymásra tekintettel. Így tehát sem a téves minősítés, sem a büntetőjog más szabályának megsértése nem vezethet a jogerős ítélet megváltoztatásához, ha az nem eredményezte törvénysértő büntetés vagy intézkedés kiszabását, mint ahogy a jogerős ítéletben kiszabott büntetés is csak akkor vizsgálható felül, ha annak neme és/vagy mértéke a téves minősítésre, vagy a büntetőjog más szabályának megsértésére visszavezethetően tekinthető törvénysértőnek.

A kiszabott büntetés pedig akkor törvénysértő, ha annak neme vagy mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik, így a bűncselekmény minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret megsértésével kiszabott, avagy az irányadó büntetési tételkereten belüli ugyan, de az anyagi jogszabálysértés kiküszöbölése mellett tartamában eltúlzottan súlyos vagy eltúlzottan enyhe.

Mindezt összevetve, jelen esetben, a Be. 423. § (4) bekezdése szerint, az előterjesztett felülvizsgálati indítvány alapján a Kúriának azt kellett vizsgálnia, téves-e a jogerős ítéleti minősítés - azon belül a terhelt által a K. É. sérelmére elkövetett rablási cselekmény befejezettként való minősítése -, és ha igen, a helyes minősítés alapulvételével a jogerős ítéletben kiszabott 10 évi fegyházbüntetés eltúlzottan súlyos büntetés-e. A jogerős ítélet megváltoztatására azonban - a vázolt törvényi szabályozás szerint - csak mindkét kérdés igenlő megválaszolása esetén nyílt volna törvényes lehetősége.

Érdemben - a minősítést illetően - a Kúria osztotta az indítványban foglaltakat.

Az elsőfokú bíróság (bár jogi indokolásában arra nem tért ki, de) nyilvánvalóan arra tekintettel minősítette az élelmiszerbolt sérelmére elkövetett rablási cselekményt - szemben a S. V. sértett sérelmére megkísérelt - befejezettként, mert a terhelt az üzletből egy doboz M. cigarettát fizetés nélkül vitt el.

Nem foglalkozott azonban a rablás elkövetési magatartásán belül a terhelt által alkalmazott élet és testi épség elleni közvetlen fenyegetés, illetve az eltulajdonítás okozatosságával, de még csak egymáshoz való időbeli viszonyuk elemzésével sem.

A másodfokú bíróság pedig már egyenesen azt fejtette ki, hogy mivel a terhelt eleve azért alkalmazott fenyegetést, hogy vagyontárgyat vegyen el, ezért az eseménysorban nincs annak jelentősége, a cigarettát mikor vette el.

Ez az álláspont azonban téves.

A jogerős ítéletben a terhelt terhére megállapított, a korábbi Btk. 321. § (1) bekezdés első fordulata szerinti rablás büntettét az követi el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

A rablás ezen alakzatának törvényi meghatározásából egyértelműen következik, hogy az abban írt elkövetési módok (jelen esetben az

ún. „minősített” fenyegetés) alkalmazása csak célzatos lehet; nevezetesen annak az idegen dolog elvételére, azaz arra kell irányulnia, hogy a sértett a birtokában lévő dolgot átadja vagy elvételét tűrje. Ilyen esetben tehát az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés az az ok, melynek folytán az okozat, azaz a dolog elvétele - annak átadása vagy elvételének tűrése folytán - megvalósul.

Az ok és az okozat azonban fogalmilag csak ebben a sorrendben követhetik egymást, vagy - legfeljebb - egyidejűek lehetnek. A sorrend megfordítása azonban - azaz először az okozat, majd az ok létrejötte - fogalmilag kizárt.

Ehhez képest - szemben a másodfokú bíróság álláspontjával - korántsem közömbös, hogy a dolog elvételére a fenyegetés előtt (értelemszerűen: akkor még fenyegetés nélkül), avagy a fenyegetéssel egyidejűleg, vagy az után kerül-e sor.

Jelen esetben az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy a terhelt a cigaretta fenyegetés nélkül kérte el, kapta meg és tette el, majd ezt követően vette elő kését, és alkalmazott ún. „minősített” fenyegetést más idegen dolog - a kasszában lévő készpénz - megszerzése érdekében. Ez azonban már nem járt eredménnyel.

Ekként a cigaretta elvétele a rablás tényállásába nem illeszthető be; annak elkövetési magatartását - a fenyegetés alkalmazásával - időben csak később, a már befejezett elvételt követően kezdte meg a terhelt. A cigaretta átadásának oka sem lehetett a terhelt akkor még ki nem nyilvánított fenyegetése.

Ezért közömbös az is, hogy a terhelt eleve rablási szándékkal ment-e be a boltba (a tényállás erre vonatkozó megállapítást egyébként nem tartalmaz), mert a cigaretta eltulajdonításának a rablás részeként való minősítéséhez hiányzó tényállási elemet az akkor még kifejezésre nem juttatott, későbbi fenyegetés alkalmazására irányuló szándék nem pótolja.

Ha pedig a cigaretta elvétele a rablásnak nem a része, akkor az értelemszerűen nem szolgálhat a rablás befejezett bűncselekményként való minősítésének ténybeli alapjául sem.

Átiratában a Legfőbb Ügyészség már maga sem tartotta a cigaretta elvételét fenyegetéssel megvalósultnak. Ezért a cselekmény befejezettként való minősítését - a jogerős ítélet indokolásától eltérően - arra tekintettel tartotta mégis helyesnek, hogy a terhelt a minősített fenyegetést az elvett cigaretta megtartása érdekében alkalmazta.

A korábbi Btk. 321. § (2) bekezdése szerint rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

A rablás ezen alakzata ugyancsak az erőszak, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés célzatos alkalmazását követeli meg; ilyen esetben azonban a célzat az erőszak vagy fenyegetés alkalmazása nélkül már elvett dolog további megtartása. Ennek megvalósulását tehát valóban nem zárja ki, ha az elvétel megelőzi a fenyegetést, sőt, az csak ilyen sorrendben történhet.

Az azonban feltétele az ún. „megtartásos” rablás megvalósulásának, hogy a sértett (a korábbi birtokos) legalábbis szóban megkísérelje a dolog visszaszerzését. Az elvétellel a dolog birtokállapotában a változás beáll; annak fenntartása - azaz a dolog megtartása - csak akkor értelmezhető, ha van a visszaszerzésére irányuló, a terhelt felé legalább szóbeli megnyilvánulással kifejezésre juttatott szándék.

Jelen esetben illet az irányadó tényállás nem tartalmaz.

Ha pedig a visszaszerzés megkísérlésére nem került sor, elmaradásának oka - például, hogy a sértett nem is észlelte a lopást, vagy eleve lemondott az elvett dologról - közömbös. Így jelen esetben sem pótolja a visszaszerzésre irányuló magatartás hiányát, hogy E. I.-né sértettnek a terhelt által az elvételt követően vele szemben megkezdett erőszakos bűncselekményének elhárítása közben az az eszébe sem jutott, illetve arra módja sem lett volna, így az az elkövetőnél maradt.

Utal a Kúria arra is, hogy az irányadó tényállás rögzíti: a terhelti fenyegetés célzata kifejezetten a boltban tartott készpénz átadásának kikényszerítésére irányult. Ez nem azonos azzal, mintha a fenyegetés célzatosan a lopott dolog megtartására irányult volna; a cselekmény ezen részének rablásként való minősítése azonban a korábbi Btk. 321. § (2) bekezdése szerint ez utóbbit igényelte volna.

Ezért az egy doboz cigarettának a terhelt általi eltulajdonítása ezen az alapon sem illeszthető a rablási cselekmény tényállásába. Ennek hiányában viszont a terhelt csupán megkísérelte élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazásával az idegen dolgok eltulajdonítását, ténylegesen azonban - ilyen módon - nem tulajdonított el semmit.

Ezért az eljáró bíróságok akkor jártak volna el helyesen, ha a terhelt ezen cselekményét is - a S. V. sértett sérelmére elkövetett cselekménnyel egyezően - a korábbi Btk. 321. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő rablás

büntették a korábbi Btk. 16. §-ában foglalt kísérletének minősítette volna.

A Kúria - a korábban írtaknak megfelelően - ezt követően azt vizsgálta: a helyes minősítés - azaz a terhelt terhére rótt mindkét cselekmény kísérletként való minősítése - mellett a jogerős ítéletben kiszabott büntetés eltúlzottan súlyos-e.

Ezt azonban már nemlegesen válaszolta meg.

A korábbi Btk. 17. § (1) bekezdése értelmében a kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni. Ugyanakkor kétségekívül az állandó bírói gyakorlat, és az 56/2007. BK vélemény III/1) pontja szerint a kísérlet általában enyhítő körülmény; a korábbi Btk. 87. § (3) bekezdése pedig arra tekintettel még az ún. „kétszeres enyhítés” alkalmazását is lehetővé teszi.

Jelen esetben viszont az eljáró bíróságok nagyszámú és jelentős nyomatékú súlyosító körülményt értékeltek a terhelt terhére. Ezek közül is ki kell emelni erőszakos többszörös visszaesői voltát, valamint azt a tényt, hogy az azt megalapozó első elítélésével elbírált bűncselekményét a korábbi szabadulását követően körülbelül egy hónapon belül, a következő alkalommal az újabb szabadulását követően pontosan fél év elteltével, majd jelen ügyben ismét csak három héttel az azt megelőző szabadulása után követte el, az azok közben kiállt hosszabb tartamú szabadságvesztések ellenére.

Az eljáró bíróságok közül az elsőfokú bíróság csupán a részbeni beismerést és a kár megtérülését értékelte a terhelt javára enyhítő körülményként, amit a másodfokú bíróság az egyik cselekmény kísérleti szakban rekedésével és a befejezett cselekménnyel okozott kár eleve igen csekély mértékével egészített ki.

A helyes minősítés mellett az utóbbi három enyhítő körülmény helyett mindkét cselekmény kísérleti szakban rekedését kellett volna enyhítő körülményként a terhelt javára értékelni, azzal azonban, hogy annak nyomatéka nem jelentős, mert az mindkét cselekmény esetében csupán a sértettek szívós ellenállására vezethető vissza.

Ez pedig - a fent vázolt számú és nyomatékú súlyosító körülménnyel szemben - nem eredményez a büntetés kiszabása során irányadó tényezőkben olyan változást, melyre tekintettel a jogerős ítéletben kiszabott, a másodfokú bíróság által jelentősen enyhített, a korábbi Btk. 83. § (2) és (3) bekezdése alapján irányadó középérték alatt kiszabott büntetés eltúlzottan súlyossá vált volna.

Így tehát, bár a jogerős ítéleti minősítés a vázolt körben valóban téves, az azonban törvénysértő büntetés kiszabását nem eredményezte.

Abban a Kúria a legfőbb ügyészi álláspontot osztotta, miszerint a terhelt hivatkozása a sérülés okozásának véletlen voltára a Be. 423. § (1) bekezdésében írtakkal áll szemben, így e részében a felülvizsgálat kizárt, míg az igazságügyi elmeorvos-szakértő kirendelésére irányuló indítvány - az egyéb feltételek fennállása esetén - legfeljebb perújítás tárgya lehetne.

Mindezekre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2015. június 2.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró,
Dr. Belegi József s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő
MV